

Andrzej Koza
Adriana Politaj

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH NA RYNKU PRACY W DOBIE KRYZYSU GOSPODARCZEGO

Wprowadzenie

Ogólnoswiatowy kryzys gospodarczy, który pojawił się w 2007 roku w Stanach Zjednoczonych szybko rozprzestrzenił się na wszystkie kontynenty i począł nękać nawet najzamożniejsze gospodarki. Szczególnie dotkliwie kryzys odczuły kraje Unii Europejskiej, w której w II kwartale 2009 roku PKB wyrównywany sezonowo w 27 krajach członkowskich zmniejszył się średnio o 4,9%, w stosunku do II kwartału 2008, a zatrudnienie w analogicznym okresie zmniejszyło przeciętnie o 1,9%, przy czym, najdotkliwiej odczuły skutki kryzysu gospodarki Litwy, Łotwy, w których to spadek PKB wyniósł odpowiednio 21,1% i 17,4%¹. Dodatkowo brak wyraźnej, trwałej poprawy sytuacji gospodarczej w Unii Europejskiej oraz ujawnienie się kryzysu finansów publicznych w Grecji, Hiszpanii, Portugalii i Włoszech skutkowało pogorszeniem sytuacji na unijnym rynku pracy. Najdotkliwiej odczuły to społeczeństwa: Grecji i Hiszpanii. Jednakże skutki kryzysu, w postaci pogorszenia sytuacji na rynku pracy, odczuła większość krajów należących do Unii Europejskiej². Na ryzyko bezrobocia, zwłaszcza w dobie kryzysu gospodarczego, narażone są w szczególności grupy społeczne ekonomicznie słabsze, w tym osoby niepełnosprawne.

Celem niniejszego artykułu jest analiza i diagnoza sytuacji na rynku pracy, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji osób niepełnosprawnych na polskim rynku pracy w warunkach kryzysu gospodarczego.

¹ R. Hilman: *The Impact of the Crisis on Employment*. „Eurostat Statistic In Focus” 2009, Vol. 79, s. 1-2.

² *World of Work Report 2012: Better Jobs for a Better Economy*. International Labour Office, International Institute for Labour Studies, Geneva 2012, s. 2-3.

Przyjęto hipotezę, że kryzys ogólnoswiatowy, z którego skutkami boryka się również i Polska od 2007 roku, wpłynął na pogorszenie sytuacji osób niepełnosprawnych na polskim rynku pracy, pomimo stosowanych instrumentów finansowego wsparcia zatrudnienia tych osób.

Wykorzystano metodę analizy i krytyki piśmiennictwa oraz metodę statystycznej analizy danych. Zakres czasowy badań ustalono na lata 2007-2011.

1. Sytuacja na unijnym rynku pracy w dobie światowego kryzysu gospodarczego

Jeną z ważniejszych konsekwencji światowego kryzysu gospodarczego jest pogorszenie sytuacji na rynku pracy Unii Europejskiej. Ponad pięcioletni okres trwania kryzysu, odbija się negatywnie na unijnym rynku pracy (tabela 1). Recesja widoczna w większości krajów Unii Europejskiej w latach 2008-2009 oraz wyraźne spowolnienie tempa wzrostu gospodarczego w 2011 roku wpłynęły na wzrost stopy bezrobocia w latach 2009-2010 i utrwalenie się tego trendu w 2011 roku.

Tabela 1

Zmiany PKB i stopa bezrobocia w wybranych krajach Unii Europejskiej w latach 2007-2011

Kraj	Lata									
	2007		2008		2009		2010		2011	
	zmiana PKB w stosunku do roku poprzedniego	stopa bezrobocia	zmiana PKB w stosunku do roku poprzedniego	stopa bezrobocia	zmiana PKB w stosunku do roku poprzedniego	stopa bezrobocia	zmiana PKB w stosunku do roku poprzedniego	stopa bezrobocia	zmiana PKB w stosunku do roku poprzedniego	stopa bezrobocia
EU 27	3,0	7,2	0,5	7,1	-4,3	9,0	1,8	9,7	1,5	9,7
Strefa euro	2,8	7,6	0,4	7,6	-4,2	9,6	1,8	10,1	1,4	10,1
Polska	6,8	9,6	5,1	7,1	1,6	8,2	3,8	9,6	4,3	9,7
Estonia	6,9	4,7	-5,1	5,5	-13,9	13,8	3,1	16,9	8,3	12,5
Grecja	4,3	8,3	1,0	7,7	-2,0	9,5	-4,5	12,6	-6,9	17,7
Hiszpania	3,6	8,3	0,9	11,3	-3,7	18,0	-0,1	20,1	0,4	21,7
Irlandia	5,2	4,6	-3,0	6,3	-7,0	11,9	-0,4	13,7	0,7	14,4
Litwa	9,8	4,3	2,9	5,8	-14,7	13,7	1,3	17,8	5,9	15,4
Łotwa	10,0	6,5	-4,2	8,0	-18,0	18,2	-0,3	19,8	5,5	16,2
Portugalia	2,4	8,9	0,0	8,5	-2,5	10,6	1,3	12,0	-1,7	12,9
Węgry	0,8	7,4	0,8	7,8	-6,7	10,0	1,2	11,2	1,6	10,9
Włochy	1,5	6,1	-1,3	6,7	-5,2	7,8	1,3	8,4	0,4	8,4

Źródło: Dane Eurostat. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00115&plugin=1>, oraz http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/hui/show.do?dataset=une_rt_a&lang=en (21.09.2012).

W Hiszpanii w 2011 roku stopa bezrobocia zbliżyła się do 22%, co oznacza, że częściej niż co piąta osoba w wieku 15-74 lata z grona aktywnych zawodowo nie miała pracy. Niewiele lepsza sytuacja w tym okresie była w Grecji. W tym kraju stopa bezrobocia wzrosła w okresie kryzysu do 17,7%.

Polska w latach 2007-2011 uniknęła recesji jako jedyny kraj Unii Europejskiej, jednakże nie uniknęła pogorszenia sytuacji na rynku pracy. W 2007 roku wzrost PKB w Polsce osiągnął 6,8% i był jednym z wyższych w Unii Europejskiej. Stopa bezrobocia w tym okresie wyniosła 9,6% i plasowała Polskę w środku krajów należących do Unii Europejskiej. W 2008 roku, pomimo spowolnienia tempa wzrostu PKB do poziomu 5,1%, stopa bezrobocia spadła do najniższego w tym stuleciu poziomu, tj. 7,1%. W kolejnych latach zdecydowanie spadek tempa wzrostu gospodarczego generował wzrost bezrobocia. W 2011 roku wzrost PKB na poziomie 4,3% nie wystarczył, by poprawie uległa sytuacja na rynku pracy. Bez pracy pozostawało bowiem 9,7% osób aktywnych zawodowo, czyli o 0,1 punktu procentowego więcej niż w 2010 roku. Pozytywnym symptomem, który pojawił się w przypadku Polski był wzrost liczby osób pracujących (tabela 2).

Tabela 2

Zatrudnienie w tys. osób w wybranych krajach Unii Europejskiej w latach 2007-2011

Kraj	Lata				
	2007	2008	2009	2010	2011
EU 27	218 826,9	221 314,3	217 453,6	216 398,1	217 168,9
Strefa euro	143 018,0	144 448,6	141 781,0	141 000,8	141 471,3
Polska	15 240,5	15 799,8	15 868,0	15 960,5	16 130,5
Estonia	655,3	656,5	595,8	570,9	609,1
Grecja	4 509,8	4 559,4	4 508,7	4 388,6	4 090,7
Hiszpania	20 356,0	20 257,6	18 888,0	18 456,5	18 104,6
Irlandia	2 116,5	2 101,2	1 928,6	1 847,8	1 808,9
Litwa	1 534,2	1 520,0	1 415,9	1 343,7	1 370,9
Łotwa	1 118,0	1 124,5	983,1	940,9	970,5
Portugalia	5 169,7	5 197,8	5 054,1	4 978,2	4 837,0
Węgry	3 926,2	3 879,4	3 781,8	3 781,2	3 811,9
Włochy	23 221,8	23 404,7	23 025,0	22 872,3	22 967,2

Źródło: Ibid.

W 2007 roku pracowało 15,2 mln osób i w kolejnych latach zatrudnienie systematycznie rosło, osiągając w 2011 roku ponad 16,1 mln osób (wzrost o 5,8%). Zatem w przeciągu pięciu lat uległo zwiększeniu o prawie 0,9 mln osób. Dla porównania, w całej Unii Europejskiej zatrudnienie zmalało o prawie

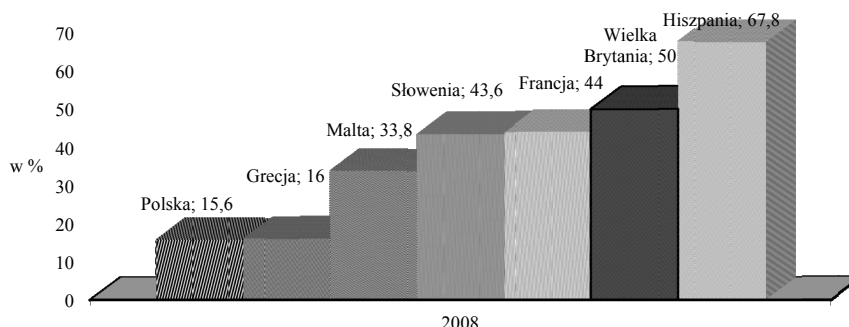
1,7 mln osób (spadek o 0,8%). W krajach strefy euro zatrudnienie zmalało w tym okresie o ponad 1,5 mln osób (spadek o 1,1%). Największy spadek zatrudnienia w latach 2007-2011 zanotowały: Irlandia o 0,31 mln osób (spadek o 14,5%), Hiszpania o 2,3 mln osób (spadek o 11,1%) i Grecja o 0,42 mln osób (spadek o 9,5%).

2. Sytuacja osób niepełnosprawnych na polskim rynku pracy według badań aktywności ekonomicznej ludności Polski w latach 2007-2011

Osoby niepełnosprawne, ze względu na swoje dysfunkcje, narażone są na marginalizację na rynku pracy. Ograniczone możliwości podjęcia pracy, schożenia, mniejsza mobilność, generalnie gorsze wykształcenie, większa absencja chorobowa i inne cechy typowe dla tej subpopulacji w teorii stawiają ją w gorszej sytuacji na rynku pracy. W praktyce osoby niepełnosprawne w określonych warunkach ekonomicznych mogą skutecznie konkurować z osobami pełnosprawnymi o miejsca pracy. Towarzyszące ich zatrudnieniu wsparcie finansowe wyraźnie podnosi ich atrakcyjność dla pracodawców, poszukujących oszczędności i dodatkowych, tanich źródeł finansowania. Stosowane powszechnie zatrudnienie dotowane, jako główny instrument wsparcia zatrudnienia osób niepełnosprawnych oraz system kar za niezatrudnianie takich osób, skutecznie stymulują pracodawców do zatrudniania osób z niepełnosprawnością. Problemem jest jednak niezwykle niska aktywność ekonomiczna tych osób w Polsce, która stawia tę subpopulację na jednym z ostatnich miejsc pod tym względem w Unii Europejskiej.

Osoby niepełnosprawne w Polsce zdecydowanie rzadziej pracują lub pracy tej poszukują (są aktywni zawodowo). W 2008 roku w Wielkiej Brytanii, Francji, Hiszpanii czy Stanach Zjednoczonych średnio, co druga osoba niepełnosprawna była aktywna zawodowo³, w Polsce zaledwie co szósta. W skali Unii Europejskiej, pod tym względem zajmujemy ostatnią pozycję (rys. 1).

³ *Annual Disability Statistics Compendium: 2009 Rehabilitation Research and Training Center on Disability Statistics and Demographics NIDRR-Funded Center*. New York 2010 oraz M. Priestley, A. Roulstone: *Targeting and Mainstreaming Disability in the 2008-2010 National Reform Programmes for Growth and Jobs*. Academic Network of European Disability Experts, University Of Leeds 2009.

Rys. 1. Wskaźnik aktywności ekonomicznej osób niepełnosprawnych w 2008 roku w Polsce i wybranych krajach Unii Europejskiej

Źródło: A. Koza: *Wsparcie finansowe zatrudnienia osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy*. W: *Finanse i rachunkowość – teoria i praktyka*. Red. J. Adamek. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Wrocław 2010, s. 182.

Zbliżony do Polski poziom aktywności ekonomicznej osób niepełnosprawnych w 2008 roku notowano jedynie w Grecji. W stosunku do ogółu społeczeństwa w Polsce, osoby niepełnosprawne zdecydowanie rzadziej są aktywni zawodowo, rzadziej posiadają zatrudnienie i częściej są bezrobotne (tabela 3). Według wyników badań aktywności ekonomicznych ludności (BAEL) w latach 2007-2011 liczba osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej zmniejszyła się o 369 tys. osób. W tym samym okresie liczba ludności Polski w wieku 15 lat i więcej zwiększyła się o 447 tys. osób. Liczba osób aktywnych zawodowo zwiększyła się o 993 tys. osób, w tym aktywnych osób niepełnosprawnych o 15 tys. osób. Wzrosło również zatrudnienie, przy czym wśród osób niepełnosprawnych wykazywało wyraźne wahania w latach 2007-2009.

W latach 2007-2011 wzrosła liczba bezrobotnych ogółem o 104 tys. osób, co przełożyło się na wzrost stopy bezrobocia z 9,6% w 2007 roku do 9,7% w 2011. Wśród osób niepełnosprawnych wzrost liczby bezrobotnych był relatywnie większy niż wśród ogółu społeczeństwa. W 2007 roku 73 tys. osób niepełnosprawnych było bezrobotnymi według BAEL. W 2011 liczba takich osób sięgnęła 86 tys. Wzrosła również stopa bezrobocia wśród tej subpopulacji z 12,9% do 14,8% w 2011 roku.

Tabela 3

Aktywność ekonomiczna ludności ogółem i osób niepełnosprawnych w Polsce
w latach 2007-2011

Lata	Zestawienie średnioroczne						
	ogółem	aktywni zawodowo			współczynnik aktywności zawodowej	wskaźnik zatrudnienia	stopa bezrobocia
		razem	pracujący	bezrobotni			
	w tysiącach				w %		
ludność ogółem							
2007	31392	16860	15240	1619	53,7	48,5	9,6
2008	31373	17011	15800	1211	54,2	50,4	7,1
2009	31460	17280	15868	1411	54,9	50,4	8,2
2010	31674	17660	15961	1699	55,8	50,4	9,6
2011	31839	17853	16131	1723	56,1	50,7	9,7
osoby niepełnosprawne							
2007	3753	566	494	73	15,1	13,2	12,9
2008	3708	578	508	71	15,6	13,7	12,3
2009	3506	552	485	67	15,7	13,8	12,1
2010	3398	576	493	83	17,0	14,5	14,5
2011	3384	581	495	86	17,2	14,6	14,8

Źródło: Dane Biura Pełnomocnika ds. Osób Niepełnosprawnych. <http://www.niepelnosprawni.gov.pl/niepelnosprawnosc-w-liezbach-/rynek-pracy> (27.09.2012).

Największe dysproporcje pomiędzy osobami niepełnosprawnymi i ogółem ludności Polski obserwuje się w zakresie współczynnika aktywności zawodowej i wskaźnika zatrudnienia. W przypadku osób niepełnosprawnych w 2011 roku, jedna na sześć osób była aktywna zawodowo (wśród ogółu społeczeństwa częściej niż co druga). Wskaźnik zatrudnienia wyniósł 14,6% i był prawie trzykrotnie niższy niż w przypadku ogółu społeczeństwa Polski w wieku 15 lat i więcej.

Wyniki badań aktywności ekonomicznej ludności niepełnosprawnej, przeprowadzone wśród osób aktywnych zawodowo (tj. w wieku od 18 do 59 lat, w przypadku kobiet i 64 lat w przypadku mężczyzn) sygnalizują wyraźną zależność sytuacji osób niepełnosprawnych na rynku od stopnia niepełnosprawności (tabela 4).

Tabela 4

Aktywność ekonomiczna osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym w Polsce w latach 2007-2011

Ogółem w tym ze stopniem	Osoby niepełnosprawne										
	ogółem	razem	aktywni zawodowo				bierni zawo- dowo	współ- czynnik aktyw- ności zawo- dowej	wskaźnik zatrud- nienia	stopa bezrobo- cia	
			pracujący		bezro- botni						
			razem	wymiar czasu pracy							
				pełny	niepeł- ny						
w tysiącach							w %				
2007 rok*											
Ogółem	2259	511	439	285	154	72	1748	22,6	19,4	14,1	
2008 rok											
Ogółem	2213	529	460	306	154	69	1685	23,9	20,8	13,1	
znacznym	414	40	34	22	12	7	374	9,7	8,2	17,5	
umiarko- wanym	881	192	164	102	63	27	689	21,8	18,6	14,1	
lekkim	919	297	262	183	79	35	622	32,3	28,5	11,8	
2009 rok											
Ogółem	2068	508	443	297	146	65	1559	24,6	21,4	12,8	
znacznym	386	35	30	20	10	6	350	9,1	7,8	17,1	
umiarko- wanym	832	192	164	104	61	28	640	23,1	19,7	14,6	
lekkim	850	281	249	173	76	32	568	33,1	29,3	11,4	
2010 rok											
Ogółem	2054	531	449	320	130	81	1523	25,9	21,9	15,3	
znacznym	404	37	32	20	12	5	367	9,2	7,9	13,5	
umiarko- wanym	837	208	176	122	54	32	630	24,9	21,0	15,4	
lekkim	812	287	243	178	64	44	526	35,3	29,9	15,3	
2011 rok											
Ogółem	2024	535	452	329	123	83	1489	26,4	22,3	15,5	
znacznym	420	39	34	20	14	6	381	9,3	8,1	15,4	
umiarko- wanym	847	223	188	132	56	35	625	26,3	22,2	15,7	
lekkim	757	273	230	177	53	43	484	36,1	30,4	15,8	

* Brak pełnych danych za 2007 rok wynika z faktu nieprzewodzenia takich badań w zakresie ludności niepełnosprawnej aktywnej zawodowo w wieku produkcyjnym z podziałem na stopnie niepełnosprawności.

Źródło: Ibid.

Osoby z najcięższymi schorzeniami, zaliczane do znacznego i umiarkowanego stopnia niepełnosprawności znalazły się w gorszym położeniu na rynku pracy niż osoby z lekkim kalectwem. Pomimo znacznie większego wsparcia finansowego zatrudnienia osób dotkniętych kalectwem w największym stopniu, zdecydowanie są mniej aktywni zawodowo i rzadziej pracują. W 2008 roku współczynnik aktywności zawodowej wśród osób niepełnosprawnych znacznie wynosił 9,7%, a wśród niepełnosprawnych w stopniu lekkim 32,3%. W 2011 roku te dysproporcje były jeszcze większe. Wśród osób niepełnosprawnych znacznie współczynnik aktywności zawodowej wynosił 9,3%, a wśród osób o lekkim stopniu niepełnosprawności 36,1%. W latach 2008-2009 stopa bezrobocia wśród osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności była największa. W 2008 roku 17,5% osób niepełnosprawnych znacznie było bez pracy i wskaźnik ten systematycznie malał w kolejnych latach do poziomu 15,4% w 2011 roku.

Ta tendencja była odmienna od trendów, jakie obserwowano wśród osób niepełnosprawnych umiarkowanie i lekko. Stopa bezrobocia wśród niepełnosprawnych umiarkowanie w 2008 roku wyniosła 14,1% i była o 3,4 punktu procentowego mniejsza niż wśród osób niepełnosprawnych znacznie, a o 2,3 punktu procentowego większa niż wśród najlepiej niepełnosprawnych w tym roku. W 2011 roku osoby umiarkowanie niepełnosprawne charakteryzowały się stopą bezrobocia wynoszącą 15,7%, czyli o 0,3 punktu procentowego większą niż osoby najciężej kalekie, a o 0,1 punktu procentowego mniejszą niż osoby z lekkim stopniem kalectwa. Stało się tak m.in. wskutek zmian przepisów Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych⁴, nakładającej na zakłady pracy chronionej od 2012 roku wzrost wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych z 40% do 50%, w tym ze znacznym stopniem niepełnosprawności i stopniem umiarkowanym nie mniej niż 20% ogółu zatrudnionych na pełny etat. Innym ważnym czynnikiem mającym wpływ za wzrost zatrudnienia osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym było systematyczne zwiększanie korzyści finansowych, płynących dla pracodawców takich osób, a w przypadku osób lżej kalekich nastąpiło zmniejszenie dofinansowania ich zatrudnienia⁵.

⁴ Dz.U. 1997, nr 123, poz. 776 z późn. zm.

⁵ Do 2008 roku obowiązywały inne zasady dofinansowania zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Pracodawca otrzymywał raz na dwa miesiące miesięczne dofinansowanie do wynagrodzeń – 70% kwot wynagrodzenia lub 90% tych kwot dla niepełnosprawnych, u których stwierdzono chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe, epilepsję, oraz niewidomych. Od 2009 roku wszyscy pracodawcy, otrzymują dotację do zatrudnienia osób niepełnosprawnych, zróżnicowaną kwotowo w zależności od stopnia niepełnosprawności: dla niepełnosprawnych w stopniu: znacznym – 160% najniższego wynagrodzenia, umiarkowanym – 140% najniższego wynagrodzenia, lekkim – 60%

Podsumowanie

Kryzys gospodarczy, z którym boryka się od ponad pięciu lat wiele państw z całego świata, wywarł piętno również na unijnym rynku pracy. Największe negatywne konsekwencje obserwuje się wśród grup społecznych słabszych ekonomicznie i mniej konkurencyjnych na rynku pracy. Taką subpopulacją są z wielu względów osoby niepełnosprawne. Ich sytuacja społeczna i ekonomiczna zależna jest od pomocy państwa. Osoby niepełnosprawne cechują się – średnio rzecz ujmując – niższymi kwalifikacjami, gorszym wykształceniem i mniejszym doświadczeniem zawodowym. Często również posiadają gorszą samoocenę. Z powodu swojego kalectwa są podatne na marginalizację społeczną, głównie z powodu bezrobocia.

Badania aktywności ekonomicznej ludności Polski wskazują, że przeciętna osoba niepełnosprawna w Polsce w wieku aktywności zawodowej bardzo rzadko poszukuje pracy i pod tym względem plasuje się na ostatnim miejscu wśród krajów Unii Europejskiej. Głównym źródłem utrzymania są świadczenia z opieki społecznej lub renta inwalidzka. Rzadko natomiast są to dochody z pracy.

W celu poprawy ich sytuacji społecznej i ekonomicznej państwo stosuje wiele instrumentów mających zachęcić te osoby do poszukiwania pracy (zarówno na chronionym, jak i otwartym rynkach pracy). Dofinansowanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych otrzymują również pracodawcy, przy czym rozmiary tej pomocy finansowej zależne są od tego, czy są to zakłady pracy chronionej czy też pracodawcy bez takiego statusu oraz jak ciężko upośledzone osoby zatrudniają.

W latach 2007-2011 bezrobocie osób niepełnosprawnych było znacznie większe niż wśród ogółu społeczeństwa w wieku 15 lat i więcej i rosło też w większym tempie. W latach 2007-2011 stopa bezrobocia osób niepełnosprawnych w wieku powyżej 15 lat wzrosła z 12,9% do 14,8%, natomiast wśród ogółu społeczeństwa zwiększyła się zaledwie o 0,1% (w 2007 roku 9,6%, w 2011 roku 9,7%). Poprawiła się natomiast aktywność zawodowa osób niepełnosprawnych o 2,1% i wskaźnik zatrudnienia o 1,4%. Jednakże i w tych przypadkach zmiany powyższych miar sytuacji na rynku pracy dla ogółu społeczeństwa były lepsze.

najniższego wynagrodzenia. Od 2012 roku przewidziano kolejne zmiany kwot dotacji polegające na systematycznym zwiększaniu kwoty dotacji dla osób ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności i zmniejszaniu takiej dotacji w przypadku osób najlżej kalekich. W okresie od 1 stycznia 2012 roku miesięczne dofinansowanie do wynagrodzenia pracownika niepełnosprawnego przysługuje w kwocie: 170% najniższego wynagrodzenia – w przypadku osób niepełnosprawnych znacznie, 125% tego wynagrodzenia w przypadku niepełnosprawnych umiarkowanie i 50% w stosunku do niepełnosprawnych lekko. Od stycznia 2013 odpowiednio: 180%, 100% i 40% najniższego wynagrodzenia. Kwoty te zwiększa się o 40% najniższego wynagrodzenia w przypadku osób niepełnosprawnych, w odniesieniu do chorych psychicznie, z upośledzeniem umysłowym, z całościowymi zaburzeniami rozwoju, niewidomych lub z epilepsją.

Zmiany zasad dofinansowania zatrudnienia osób niepełnosprawnych, a w szczególności systematyczne zwiększanie dofinansowania zatrudnienia osób niepełnosprawnych najciężej kalekich (ze znacznym i umiarkowanym stopniami niepełnosprawności) i równocześnie zmniejszanie dofinansowania osób z lżejszym kalectwem spowodowały większą ochronę na rynku pracy osób ciężiej dotkniętych niepełnosprawnością. Pomimo ogólnego spadku zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku aktywności zawodowej o 8 tys. osób, liczba pracujących osób niepełnosprawnych ze znacznym stopniem niepełnosprawności utrzymała się na tym samym poziomie, natomiast zatrudnienie osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności wzrosło o 24 tys. osób. Pracodawcy wyraźnie odczuli spadek finansowego wsparcia osób z lekkim kalectwem i zmniejszyli zatrudnienie tych osób. Ważną rolę odegrał również ustawowy nakaz wzrostu wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zakładach pracy chronionej z 40% do 50% ogółu załogi oraz ze znacznym i umiarkowanym stopniami kalectwa z 10% do 20% ogółu załogi. Potwierdza to fakt wzrostu zatrudnienia osób niepełnosprawnych ogółem w 2011 roku w grupie osób ze znacznym i umiarkowanym stopniami niepełnosprawności i spadek zatrudnienia osób najlżej niepełnosprawnych.

Na podstawie przeprowadzonych badań i dokonanych analiz stwierdzono, że skutki kryzysu światowego zagrażają polskiemu rynkowi pracy, a zwłaszcza jego najslabszym uczestnikom, w tym osobom niepełnosprawnym. Osoby niepełnosprawne dotychczas w pewnym stopniu chronił system dotowanego zatrudnienia, bez którego osoby te nie miałyby większych szans na rynku pracy w konfrontacji z osobami pełnosprawnymi. Kryzys finansów publicznych i spadek możliwości finansowania zatrudnienia osób niepełnosprawnych grożą załamaniem się rynku pracy osób niepełnosprawnych, zwłaszcza tych najciężej kalekich.

SITUATION OF PERSONS WITH DISABILITIES IN THE LABOUR MARKET IN THE ECONOMIC CRISIS PERIOD

Summary

The effects of the global economic crisis also are noticeable on the Polish labor market. The difficult situation of the persons with disabilities who only thanks to financial aid are able to compete with non-disabled people on the labour market in Poland. Increased financial aid, and made provisions to increase of the employment of handicapped people by some employers saved the hardest disabled people from increase his unemployment.